

DEKLARATA E
ORGANIZATES NDERKOMBETARE TE PUNES (ILO)
LIDHUR ME PARIMET DHE
TE DREJTAT THEMELORE
NE PUNE
DHE
NDJEKJA E SAJ

*miratuar nga
Konferenca nderkombetare
e Punes
ne sesionin e tetedhete e gjashte,
Gjeneve, 18 qershor 1998*

DEKLARATA E

ORGANIZATES NDERKOMBETARE TE PUNES (ILO)

LIDHUR ME PARIMET DHE

TE DREJTAT THEMELORE

NE PUNE

DHE

NDJEKJA E SAJ

*miratuar nga
Konferenca nderkombetare
e Punes
ne sesionin e tetedhjte e gjashte,
Gjeneve, 18 qershor 1998*

PREZANTIM

Organizata nderkombetare e Punes (ILO) miratoi, me 18 qershor 1998, ne Gjeneve, Deklaraten e ILO-s lidhur me parimet dhe te drejtat themelore ne pune dhe ndjekjen e saj. Me kete ILO ka si qellim t'i pergjigjet sfidave te globalizimit te ekonomise te cilat kane qene objekt i debateve te shumta brenda saj qysh nga viti 1994. Edhe pse globalizimi i ekonomise eshte nje faktor i rritjes ekonomike, dhe rritja ekonomike eshte parakusht per progres social, mbetet fakt se ajo nuk eshte e mjaftueshme ne vetvete per ta garantuar kete progres. Pra, ajo duhet shoqeruar me nje minimum rregullash te lojes sociale te bazuara ne vlera te perbashketa qe i mundesojne vete te interesuarve te kerkojne pjesen e tyre legjitime ne pasurine per krijimin e se ciles ato kane kontribuar.

Synimi i Deklarates eshte te pajtoje deshiren per te nxitur perpjekjet e te gjitha vendeve qe progresi social te ece krah per krah me progresin ekonomik, me nevojën per respektim te shumellojshmerise se situatave, mundesive dhe preferencave te secilit vend.

Nje hap i pare ne kete drejtim eshte bere ne Kopenhage me 1995, kur Kryetaret e Shteteve dhe Qeverive te pranishem ne Samitin Boteror per Zhvillimin Social miratuan angazhime dhe nje plan veprimi lidhur me "te drejtat themelore te punonjesve": ndalimi i punes se detyruar dhe i punes se femijeve, liria e asociimit, liria per te krijuar sindikata dhe per te zhvilluar bisedime kolektive, barazia e shperblimit per pune me vlere te barabarte dhe eliminimi i diskriminimit ne punesim. Konferenca ministrorë e Organizates boterore te Tregtise, e mbajtur ne Singapor me 1996, dha mundesine per nje hap te dyte. Shtetet riperterine angazhimin e tyre per respektimin e normave themelore te punes te njohura ne nivel nderkombetar, rikujtuuan se ILO eshte organi kompetent per t'i vendosur keto norma dhe per te siguruar zbatimin e tyre dhe riafirmuan mbeshitetjen e tyre ndaj aktiviteve te saj per promovimin e ketyre normave.

Miratimi i Deklarates perben hapin e trete. Ai sjell nje kontribut vendimtar per objektivin e parashtruar ne paragrafin 54 *b*) te programit te veprimit te miratuar nga Samiti i Kopenhages i cili konsiston "ne mbrojtjen dhe promovimin e respektimit te te drejtave themelore te punetoreve" duke i kerkuar Shteteve qe jane pale ne konventat perkatese te ILO-s t'i zbatojne plotesisht ato dhe Shteteve te tjere te mbajne parasysh parimet e vendosura ne to.

Mekanizmi ekzistues i kontrollit ofron tashme mjetet per te siguruar zbatimin e konventave ne Shtetet qe i kane ratifikuar ato. Persa i perket Shteteve te tjera, Deklarata sjell nje kontribut te ri te rendesishem. Fillimisht, ajo njeh qe Anetaret e ILO-s, edhe kur nuk i kane ratifikuar konventat ne fjale, kane detyrimin te respektojne "ne mirebesim dhe ne perputhje me Kushtetuten, parimet lidhur me te drejtat themelore qe jane objekt i ketyre konventave". Me tej, dhe ky eshte aspekti i pare i ndjekjes i parashikuar ne aneks te Deklarates, ajo kerkon ta arrije kete objektiv nepermjet zbatimit te procedures kushtetuese unike te ILO-s sipas se ciles cdo vit Shteteve qe nuk kane ratifikuar konventat themelore do t'u kerkohen raporte mbi progreset e realizuara ne zbatimin e parimeve qe ato sanksionojne.

Se fundi, duke u angazhuar solemnisht per te perdorur burimet e veta buxhetore dhe ndikimin e vet per te ndihmuar Anetaret te realizojne objektivat e Samitit te Kopenhages, Organizata ben nje tjeter hap perpara. Ky angazhim do te pasqyrohet ne raportin global, aspekti i dyte i ndjekjes qe figuron ne aneks. Raporti global do te ofroje nje veshtrim teresor te progresit te realizuar gjate periudhes katervjecare te meparshme si ne vendet qe i kane ratifikuar konventat themelore ashtu dhe ne vendet qe nuk i kane ratifikuar ato, ai do te sherbeje si nje baze per te vleresuar efikasitetin e veprimit te zhvilluar gjate periudhes se mepareshme dhe si pikesisje e planeve te veprimit per mbeshtetjen e ardhshme.

Duke miratuar kete Deklarate, ILO pranon sfiden qe i paraqiti asaj komuniteti nderkombetar duke vendosur nje minimum social ne nivel boteror per t'iu pergjigjur realiteteve te globalizimit te ekonomise dhe, keshtu, mund ta shohe me optimizem shekullin e ri qe po afron.

Michel Hansenne

DEKLARATA
E ORGANIZATES NDEKOMBETARE TE PUNES (ILO)
LIDHUR ME PARIMET DHE TE DREJTAT
THEMELORE NE PUNE

Duke qene se krijimi i ILO-s vinte nga bindja se drejtesia sociale eshte themelore per te siguruar nje paqe universale dhe te vazhdueshme;

Duke qene se zhvillimi ekonomik eshte themelor por nuk eshte i mjaftueshem per te siguruar drejtesine, progresin social dhe zhdukjen e varferise, duke konfirmuar keshtu nevojten qe ILO te promovojte politika sociale solide, drejtesi dhe institucione demokratike;

Duke qene se ILO, tani me shume se kurre, duhet te mobilizojte te gjitha mjetet e saj te vendosjes se normave, te bashkepunimit teknik dhe te kerkimeve ne te gjitha fushat e kompetences se saj, vecanerisht ne punesim, formim profesional dhe kushtet e punes, per te bere qe, ne kuadrin e nje strategjie globale te zhvillimit ekonomik dhe social, politikat ekonomike dhe sociale te forcohen reciprokisht me qellim qe te krijohet nje zhvillim me baze te gjere dhe i vazhdueshem;

Duke qene se ILO duhet t'i kushtojte nje vemendje te vecante problemeve te personave qe kane nevoja sociale te vecanta, vecanerisht te papuneve dhe punetoreve migrante, duhet te mobilizojte dhe inkurajoje perpjekjet kombetare, rajonale dhe nderkombetare me qellim zgjidhjen e problemeve te tyre, dhe duhet te nxise politika efikase qe synojne krijimin e vendeve te punes;

Duke qene se per ruajtjen e lidhjes midis progresit social dhe rritjes ekonomike, garantimi i parimeve dhe te drejtave themelore ne pune merr nje rendesi dhe domethenie te vecante duke i dhene vete te interesuarve mundesine si per te kerkuar lirisht dhe ne baze te barazise se shanseve pjesen e tyre ne pasurine per krijimin e se ciles ato kane kontribuar ashtu dhe per te realizuar plotesisht potencialin e tyre njerezor;

Duke qene se ILO eshte organizata nderkombetare e mandatuar nga Kushtetuta e saj si dhe organi kompetent per te vendosur norma nderkombetare te punes dhe per t'u marre me to, dhe se perfiton nje mbeshtetje dhe njohje universale ne nxitjen e te drejtave themelore ne pune si shprehje e parimeve te saj kushtetuese;

Duke qene se eshte urgjente, ne nje suate te ndervarjes ekonomike ne rritje, te riafirmohet natyra e qendrueshme e parimeve dhe te drejtave themelore te vendosura ne Kushtetuten e Organizates si dhe te nxitet zbatimi universal i tyre,

Konferenca nderkombetare e Punes,

1. Rikujton:

- a) se duke u antaresuar lirisht ne ILO, te gjithe Anetaret kane pranuar parimet dhe te drejtat e vendosura ne Kushtetuten e saj dhe ne Deklaraten e Filadelfias, dhe jane angazhuar te punojne per realizimin e teresise se objektive te Organizates, brenda gjithe mundesive dhe specifikave te tyre;

- b) se keto parime dhe te drejta jane shprehur dhe zhvilluar ne formen e te drejtave dhe detyrimeve te specifikuara ne konventa te njohura si themelore brenda dhe jashte Organizates.
2. Deklaron se te gjitha Anetaret, edhe kur nuk i kane ratifikuar konventat ne fjale, kane detyrimin, nga vete fakti i anetaresise se tyre ne Organizate, te respektojne, nxisin dhe realizojne, ne mirebesim dhe ne perputhje me Kushtetuten, parimet lidhur me te drejttat themelore qe jane objekt i ketyre konventave , te cilat jane:
- a) liria e asocimit dhe njohja efektive e te drejtes per bisedim kolektiv;
 - b) eliminimi i cdo forme te punes se detyruar apo te detyrueshme;
 - c) zhdukja efektive e punes se femijeve;
 - d) eliminimi i diskriminimit ne punesim dhe profesion.
3. Njeh detyrimin qe i bie Organizates te ndihmoje Anetaret e saj, ne pergjigje te nevojave te dala dhe te shprehura te tyre, ne menyre qe te arrihen keto objektiva duke perdorur plotesisht mjetet e saj kushtetuese, praktike dhe buxhetore, perfshire ketu mobilizimin e burimeve te huaja dhe mbeshtetjes se huaj, si dhe duke inkurajuar organizata te tjera nderkombetare me te cilat ILO ka vendosur marredhenie, ne baze te nenit 12 te Kushtetutes se saj, t'i mbeshtetin keto perpjekje:
- a) duke ofruar nje bashkepunim teknik dhe sherbime keshillimi te destinuara te nxisin ratifikimin dhe zbatimin e konventave themelore;
 - b) duke ndihmuar ata Anetare te saj qe nuk jane ende ne gjendje te ratifikojne gjitha apo disa nga keto konventa ne perpjekjet e tyra per te respektuar, nxitur dhe realizuar parimet lidhur me te drejttat themelore qe jane objekt i ketyre konventave;
 - c) duke ndihmuar Anetaret e saj ne perpjekjet e tyre per te vendosur nje klime te favorshme per zhvillimin ekonomik dhe social.
4. Vendos qe, per t'i dhene fuqi te plote kesaj Deklarate, do te zbatohet nje ndjekje promovuese, e besueshme dhe efikase ne perputhje me masat e percaktuara ne aneksin bashkangjitur, i cili do te konsiderohet si pjese perberese e kesaj Deklarate.
5. Nenvizon se normat e punes nuk duhet te perdoren per qellime tregtare proteksioniste dhe se asgje ne kete Deklarate dhe ndjekjen e saj nuk do te perdoret as sherbeje per qellime te tilla; pevec tjerash, avantazhi krahasues i cilitdo vendi nuk do te vihet ne asnje menyre ne dyshim nga kjo Deklarate dhe ndjekja e saj.

Aneks

Ndjekja e Deklarates

I. OBJEKTIVI I PERGJITHSHEM

1. Ndjekja e pershkruar me poshte ka per qellim te inkurajoje perpjekjet e bera nga Anetaret e Organizates per nxitjen e parimeve dhe te drejtave themelore te sanksionuara nga Kushtetuta e ILO-s si dhe nga Deklarata e Filadelfias, dhe te rimarra ne kete Deklarate.

2. Ne perputhje me kete objektiv qe eshte vetem me natyre promovuese, kjo ndjekje do te mundesoje te identifikohen fushat ku asistenca e ILO-s, permes aktiviteteve te saj te bashkepunimit teknik, mund te jete e dobishme per Anetaret e saj per t'i ndihmuar ato te zbatojne keto parime dhe te drejta themelore. Ajo nuk do te zevendesoje mekanizmat e vendosura te kontrollit as do te pengoje funksionimin e tyre; per rrjedhoje, situatat e vecanta qe jane ne kompetence te ketyre mekanizmave nuk do te shqyrtohen apo rishqyrtohen ne kuadrin e kesaj ndjekjeje.

3. Te dy aspektet e kesaj ndjekjeje, te pershkruara me poshte, bazohen ne procedurat ekzistuese; ndjekja vjetore lidhur me konventat e paratifikuara do te kerkoje thjesht njefare rirregullimi te modaliteteve aktuale te zbatimit te nenit 19, paragrafi 5 e), te Kushtetutes; raporti global duhet te beje te mundur te perftohen rezultatet me te mira nga procedurat e zbatuara ne perputhje me Kushtetuten.

II. NDJEKJA VJETORE LIDHUR ME KONVENTAT THEMELORE TE PARATIFIKUARA

A. Objekti dhe fusha e zbatimit

1. Objekti i ndjekjes vjetore eshte te jipet rasti qe cdo vit, me ane te nje mekanizmi te thjeshte qe do te zere vendin e mekanizmit katervjecar, te futur nga Keshilli Drejtues me 1995, te ndiqen perpjekjet e bera ne perputhje me Deklaraten nga Anetaret qe ende nuk kane ratifikuar te gjitha konventat themelore.
2. Ndjekja do te mbuloje cdo vit te kater kategorite e parimeve dhe te te drejtave themelore te specifikuara ne Deklarate.

B. Modalitetet

1. Ndjekja do të behet në baze të raporteve që i kerkohen Anetareve në baze të nenit 19, paragrafi 5 e), të Kushtetutes. Formularet e këtyre raporteve do të konceptohen në mënyrë të tillë që nga qeveritë që nuk kanë ratifikuar një apo disa konventa themelore, të përfitohen informacione mbi të gjitha modifikimet që mund të jenë bërë në legjislacionin dhe praktiken e tyre, duke mbajtur parasysh si duhet nenin 23 të Kushtetutes dhe praktiken e vendosur.
2. Këto raporte, sikurse do të mbledhen nga Zyra, do të shqyrtohen nga Keshilli Drejtues.
3. Me qëllim që të paraqitet një hyrje në raportet e mbledhura kështu, gjë që mund të tërheqë vëmendjen në aspekte që eventualisht meritojnë një shqyrtim më të thelluar, Zyra mund të përdorë një grup ekspertësh të caktuar për këto qëllime nga Keshilli Drejtues.
4. Duhet parashikuar rregullime të procedurave në fuqi për t'i mundësuar Anetareve jo të përfaqesuar në Keshillin Drejtues t'i japin këtij të fundit gjatë diskutimeve në të, në mënyrë me të përshtatshme, sqarimet që mund të dalin të nevojshme apo të dobishme për të plotësuar informacionet që përbajnë raportet e tyre.

III. RAPORTI GLOBAL

A. Objekti dhe fusha e zbatimit

1. Objekti i këtij raporti është të ofrojë një imazh global dhe dinamik lidhur me çdo kategori parimesh dhe të drejtash themelore, të vëzhguar gjatë periudhës së fundit katërvjeçare, dhe të shërbejë si baze si për të vlerësuar efikasitetin e asistencës së dhënë nga Organizata ashtu dhe për të përcaktuar prioritetet për periudhën pasardhëse, në formë planesh veprimi për bashkëpunim ekonomik duke parashikuar kryesisht mobilizimin e burimeve të brendshme dhe të jashtme të nevojshme për zbatimin e tyre.
2. Raporti do të mbulojë me radhe çdo vit një nga katër kategoritë e parimeve dhe të drejtave themelore.

B. Modalitetet

1. Raporti do të hartohet nën drejtimin e Drejtorit të përgjithshëm, në baze të informacioneve zyrtare apo informacioneve të mbledhura dhe të verifikuara sipas procedurave të vendosura. Për vendet që nuk kanë ratifikuar konventat themelore, ai do të mbështetet vecanerisht në rezultatet e ndjekjes vjetore të siperpërmendur. Në rastin e Anetareve që kanë ratifikuar konventat përkatëse, raporti do të mbështetet vecanerisht në raportet e trajtuara në baze të nenit 22 të Kushtetutes.

2. Ky raport do t'i paraqitet Konferences per nje diskutim tripalesh si raport i Drejtorit te pergjithshem. Konferenca mund ta trajtoje kete raport si nje raport te ndryshem nga raportet e parashikuara ne nenin 12 te Rregullores se saj dhe te debatoje mbi te ne nje seance kushtuar ekskluzivisht atij, ose ne cdo menyre tjeter te pershtatshme. Do t'i takojte me pas Keshillit Drejtues, ne nje nga sesionet me te aferta te tij, te nxjerre konkluzionet nga ky debat lidhur me prioritetet dhe planet e veprimit qe duhen zbatuar ne bashkepunimin teknik gjate periudhes pasuese katervjecare.

IV. KUPTOHET SE:

1. Duhet bere propozime per amendamente ne Rregulloren e Keshillit Drejtues dhe ate te Konferences, amendamente qe jane te nevojshme per te zbatuar dispozitat e mesiperme.
2. Konferenca, ne momentin e duhur, duhet te rishikojte, nen driten e pervojës se fituar, funksionimin e kesaj ndjekjeje me qellim qe te verifikojte nese ajo e ka permbushur si duhet objektivin e pergjithshem te vendosur ne pjesen I me siper.

Teksti qe paraprin eshte teksti i Deklarates se ILO-s lidhur me parimet dhe te drejtat themelore ne pune dhe ndjekja e saj, e miratuar ne menyre te rregullt nga Konferenca e pergjithshme e Organizates nderkombetare te Punes ne sesionin e tetedhete e gjashte te saj qe u mbajt ne Gjeneve dhe qe u deklarua e mbyllur me 18 qershor 1998.

PER TE VERTETUAR SA ME SIPER nenshkruan, sot, me nentembedhete qershor 1998:

Kryetari i Konferences,

JEAN-JACQUES OECHSLIN

*Drejtori i pergjithshem i Zyres
nderkombetare te Punes,*

MICHEL HANSENNE